

Szabadszemes jelenségek

Holdsarló megfigyelések 1998 első felében

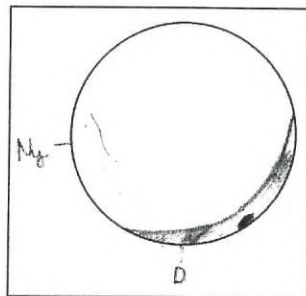
észlelés ideje	típusa	sarló kora	észlelő/észlelés helye
1998. 01. 29.	E	34 09	Keszthelyi Sándor és Keszthelyiné Sragner Márta (Pécs)
1998. 01. 29.	E	34 19	Gyzenize Péter és Patak Ákos (Pécs)
1998. 02. 27.	E	23 18	Kiss Barna (Felsőzsolca)
1998. 02. 27.	E	23 19	Nagy Attila (Budapest)
1998. 02. 27.	E	23 23	Kiss L., Sárneczky K., Szabó Gy. (Piszkéstető)
1998. 02. 27.	E	23 24	Keszthelyi Dániel (Gyöngyöstarján)
1998. 02. 27.	E	23 25	Vaskúti György (Vaskút)
1998. 02. 27.	E	23 32	Keszthelyi Sándor és Keszthelyiné Sragner Márta (Pécs)
1998. 02. 27.	E	23 33	Vincze Iván (Simontornya)
1998. 02. 27.	E	23 34	Beringer Pál és Beringer Zsolt (Budaörs)
1998. 02. 27.	E	23 35	ifj. Erdei József (Bogyiszló)
1998. 02. 27.	E	23 35	Rezsabek Nándor (Harta)
1998. 02. 27.	E	23 36	Horváth Tibor (Hegyhátsál)
1998. 02. 27.	E	23 39	Tuboly Vince (Csákánydoroszló)
1998. 02. 27.	E	23 42	Busa Sándor (Harkakötöny)
1998. 02. 27.	E	23 44	Gyzenize G., Gyzenize P., Lehőcz E. (Komlói)
1998. 02. 28.	E	42 45	Zajác György (Ahmedabad, India)
1998. 02. 28.	E	46 36	Gyzenize Péter (Pécs)
1998. 02. 28.	E	46 38	Horváth Attila és Szabó Gyöngyi (Debrecen)
1998. 02. 28.	E	47 04	Keszthelyi Dániel (Gyöngyöstarján)
1998. 03. 26.	H	46 59	Keszthelyi Dániel (Gyöngyöstarján)
1998. 03. 29.	E	34 21	Zajác György (Bombay, India)
1998. 03. 29.	E	37 51	Drávecz Ferenc és Drávecz László (Nagykónyi)
1998. 03. 29.	E	38 01	Keszthelyi Dániel (Gyöngyöstarján)
1998. 03. 29.	E	38 17	Horváth László István (Tamási)
1998. 03. 29.	E	38 22	Keszthelyi Sándor és Keszthelyiné Sragner Márta (Pécs)
1998. 03. 29.	E	38 46	Horváth Attila (Debrecen)
1998. 04. 27.	E	29 54	Horváth Attila (Debrecen)
1998. 04. 27.	E	30 12	Zajác György (Debrecen)
1998. 04. 27.	E	30 14	Hadházi Csaba (Hajdúhadház)
1998. 04. 27.	E	30 19	Dulichár Gábor (Miskolc)
1998. 04. 27.	E	30 21	Gyzenize Péter (Pécs)
1998. 04. 27.	E	30 32	Keszthelyi Dániel (Gyöngyöstarján)
1998. 04. 27.	E	30 54	Busa Sándor (Kisszállás)
1998. 05. 24.	H	31 18	ifj. Balogh Zoltán (Párizs, Franciaország)
1998. 05. 27.	E	46 04	Horváth László István (Tamási)
1998. 05. 27.	E	46 48	Zajác György (Debrecen)
1998. 05. 27.	E	46 57	Rezsabek Nándor (Budapest)
1998. 05. 27.	E	47 11	Keszthelyi Bernadett (Gyöngyöstarján)
1998. 06. 25.	E	39 10	Drávecz László (Nagykónyi)

Az 1998. január-júniusi időszakban 31 észlelő 40 megfigyelést végzett. A legfiatalabb sarlót ($23^{\text{h}}18^{\text{m}}$) Kiss Barna (Felsőzsolca) látta. A legtöbb megfigyelés a február 27-i holdsarlóról készült, szám szerint 14 db, ami megfelel egy gyengébb félév összerzésének is. A jó időnek és a Hold jó láthatóságának köszönhetően 20 észlelő mondhatja el magáról, hogy ekkor 24 óra alatti holdsarlót figyelt meg, ami többeknek egyéni rekordja. Az alábbiakban a legszínesebb, legszemléletesebb megfigyeléseket ismertetjük.

„16:00 UT-kor kezdtük el keresni, de a világos ég miatt csak 16:10-kor vettük észre a Hold sarlóját szabad szemmel. 7° magasan volt a horizont felett. Csak a sarló gyenge íve látszott először. 16:16-kor a Holdtól D-re $1^{\circ}5'$ -ra megláttuk a Jupitert is. 16:30 UT-kor a Holdon gyenge hamuszürke fény kezdődött. 16:39 UT-kor az épületek eltakarják előltünk a Holdat. A megfigyelést pécsi belvárosi lakásunk ablakából végeztük, felhőtlen, de alul nem nagyon tiszta égen. 16:10 UT-kor a Hold kora 34:09 volt.” (Keszthelyi Sándor és Keszthelyiné Sragner Márta, 1998. 01. 29.)

„... Az eseményre 10x50-s monokulárral a kezemben készültem (gondoltam, biztos, ami biztos). Szerencsére jó helyen kerestem a sarlót, azonnal és szépen látszott (17:44 KözEI). Ez után már nem volt szükség távcsőre, elég gyenge szememmel is igen szép kontúrral látszott. Alig hittem a szememnek, csak néztem, csak néztem és csodálkoztam. Megpillantásakor kb. 10° -kal volt a dombos-horizont felett. Tőle jobbra Miskolc zavaró fényei nehezítették az észlelést. Az alulról, a Sajó folyóról felemelkedő sárgás-vöröses színű párába veszett el a szemem elől. A holdsarló színét sárgásnak láttam, alakzatok 10x50-es monokulárral sem voltak észrevehetőek.” (Kiss Barna, 1998. 02. 27.)

„Az előre kiszemelt észlelési helyre 16:30 UT-kor érkeztünk, mire kipakoltunk és felértünk a dombcskára eltelt egy kis idő, így az észlelést csak 16:40-kor kezdtük meg egy 7x35-ös binokulárral és szabad szemmel. A távcsővel 16:41-kor vettem észre, a távcső mögül kitekintve (szabad szemmel) csak 16:45-kor pillantottam meg a holdsarlót. Ez köszönhető a porrétagnak, amiből addigra már kiért. Szépen látszott 7° magasan lévő, hol fényes, hol szakadozott, kb. 100° – 110° -os, mély narancssárgás színű sarló. 17:04-kor belemerült a Budapest fölötti füstfelhőbe, érdekes módon fényessége nem sokat csökkent, továbbra is jól látszott. 17:10-kor kezdett a szmog érvényesülni, az ekkor készült rajzon már a megrövidült sarlót láthatjuk. Szabad szemmel 17:15-ig látszott, kb. $10'$ -cel egy ház fölött, binokulárral egészen addig volt követhető, míg eltűnt a ház mögött (17:17 UT). A későbbi térkép alapján azonosított DK-i kis folt a Mare Australis.” (Nagy Attila, 1998. 02. 27.)

„A tegnapi napfogyatkozás hírei irányították figyelmemet az újholdra és a szabadszemes holdsarló megfigyelés lehetőségére, amit a kedvezőnek mondható égbolt is segített. Állandó megfigyelőhelyemen a Ny-i látóhatár nagyon jó. A horizontközeli pára- és porrétagnak kb. 5° magasságig terjedt. Napnyugta után az eredménytelen szabadszemes keresést követően a 4x45-ös keresőtávcső 17:42 KözEI-kor mutatta meg a vékony sarlót. Ennek alapján 17:51-kor megláttam a kissé görbült, hosszúkás valamit, amit — őszintén szólva — felhőfélének gondoltam, mivel a várakozás és mások régebbi leírása ellenében inkább vastag volt, mint vékony. Öt perccel később vált bizonyossá, hogy a sarlót észleltem. Az fodorbar becslésem szerint 90° -os volt, a horizonttal párhuzamosan kezdődött és jobbra kicsit felkunkorodott. A sűrű páraréteg felett volt kb. 1° -kal, színe halvány sárgának látszott. ... A Hold kora 17:51-kor 23:25.” (Vaskúti György, 1998. 02. 27.)

Folytatás a 33. oldalon!

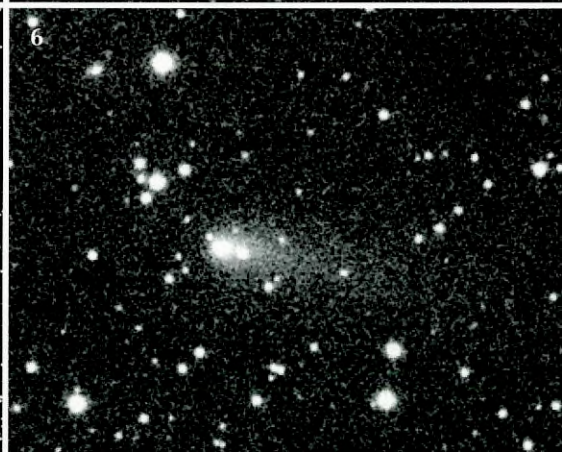
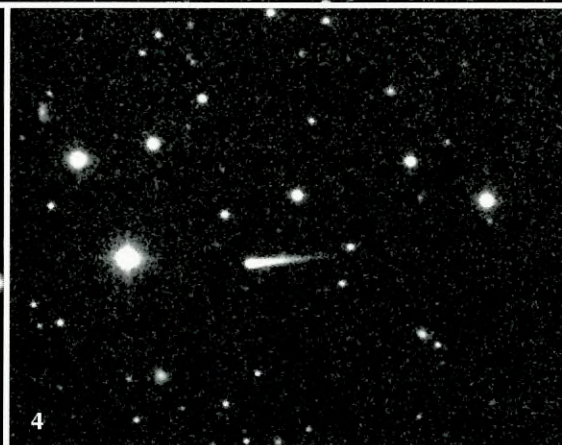
Piszkés-tetői CCD felvételek

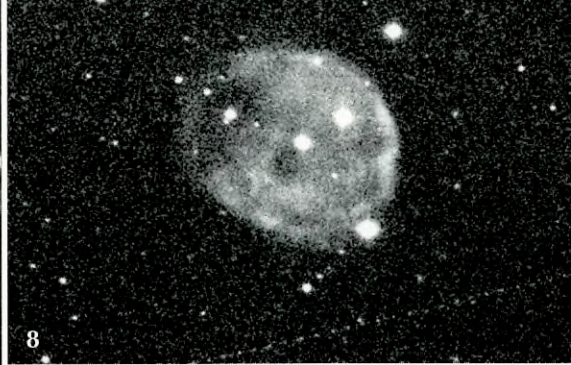
Az „új” Naprendszer c. közkedvelt sorozatunkat kis időre megszakítjuk, hiszen egyre szaporodnak a közlésre váró jobbnál jobb professzionális vagy amatőr CCD felvételek és a hagyományos asztrofotók. Januári és februári számunkban ezek közül válogatunk.

Január havi mellékletünkben és hátsó belső borítónkon ezúttal az MTA Csillagászati Kutatóintézete Piszkés-tetői Observatóriumában készült CCD felvételekből mutatunk be ízelítőt. Valamennyi kép a 60/90/180 cm-es Schmidt-teleszkóppal és Photometrics CCD kamerával készült.

1. A **Buborék-köd** (NGC 7635) a Cassiopeiában. 1998. okt. 27., 18:15 UT, 5 p. expozíció (Kiss L., Sárneckzy K., Szabó Gy.)
 2. Az **52P/Harrington–Abell-üstökös**. 1998. okt. 26. 02:12 UT, 2 p. expozíció (Kiss L., Sárneckzy K., Szabó Gy.)
 3. A **C/1998 U5 (LINEAR)-üstökös**. 1998. nov. 22. 17:07 UT, 30 mp. expozíció (Kiss L. és Sárneckzy K.)
 4. A **C/1998 K5 (LINEAR)-üstökös**. 1998. okt. 26. 01:42 UT, 2 p. expozíció (Kiss L., Sárneckzy K., Szabó Gy.)
 5. A **C/1998 M5 (LINEAR)-üstökös**. 1998. okt. 23. 16:40 UT, 4 p. expozíció (Kiss L., Sárneckzy K., Szabó Gy.)
 6. A **P/1998 U3 (Jäger)-üstökös**. 1998. okt. 26. 02:22 UT, 2 p. expozíció (Kiss L., Sárneckzy K., Szabó Gy.)
 7. Az **NGC 891** jelű galaxis az Andromedában. 1998. nov. 23. 23:17 UT, 1 p. expozíció (Kiss L., Sárneckzy K.)
 8. Az **NGC 246** planetáris köd a Cetusban. 1998. okt. 22. 20:11 UT, 5 p. expozíció (Kiss L., Sárneckzy K., Szabó Gy.)
 9. A **Perseus A galaxishalmaz**. 1998. nov. 23. 21:41 UT, 5 p. expozíció (Kiss L., Sárneckzy K.)
 10. Az **NGC 2174** emissziós + reflexiós köd a Geminiben. 1998. okt. 26. 03:43 UT, 5 p. expozíció (Kiss L., Sárneckzy K., Szabó Gy.)
 11. Az **SN 1998aq** az NGC 3982-ben. 1998. nov. 20,139 UT, 5 p. expozíció, a szupernóva fényessége $V = 19,0$ (Kiss L., Sárneckzy K.)
 12. Az **SN 1998bu** az M96-ban. 1998. nov. 20,189 UT, 5 p. expozíció, a szupernóva fényessége $V = 17,8$ (Kiss L., Sárneckzy K.)
 13. Az **SN 1998ec** az UGC 3576-ban. 1998. nov. 24,137 UT, 5 p. expozíció (Kiss L., Sárneckzy K.)
 14. Az **SN 1998en** az UGC 3645-ben. 1998. nov. 24,130 UT, 5 p. expozíció (Kiss L., Sárneckzy K.)
 15. Az **SN 1998es** az NGC 632-ben. 1998. nov. 22,698 UT, 5 p. expozíció (Kiss L., Sárneckzy K.)
 16. Az **SN 1998et** egy névtelen galaxisban. 1998. nov. 24,160 UT, 5 p. expozíció (Kiss L., Sárneckzy K.)
 17. Az **SN 1998S** az NGC 3877-ben. 1998. nov. 20,132 UT, 5 p. expozíció, a szupernóva fényessége $V = 18,5$ (Kiss L., Sárneckzy K.)
- Hátsó belső borítónkon fent a Helix-köd** (NGC 7293) látható (1998. okt. 22. 18:40 UT, 5 p. expozíció, **lent** pedig a **Rák-köd** (M1); 1998. okt. 26. 03:25 UT, 5 p. expozíció (észlelők: Kiss L., Sárneckzy K. és Szabó Gy.).

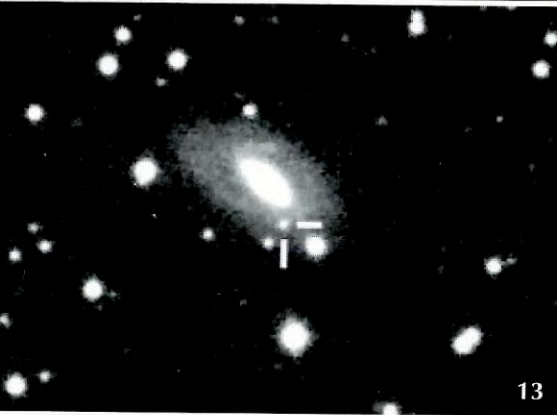

11

12

13

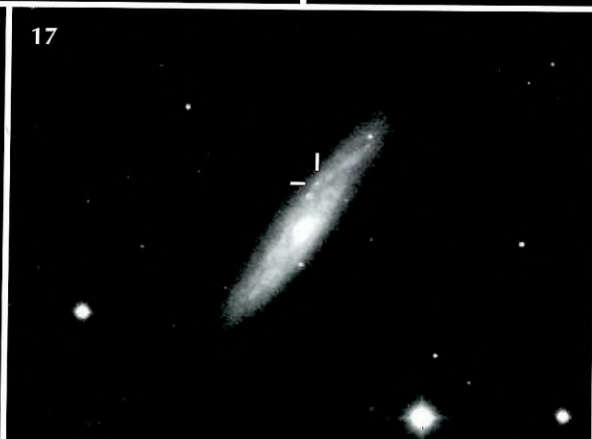
14

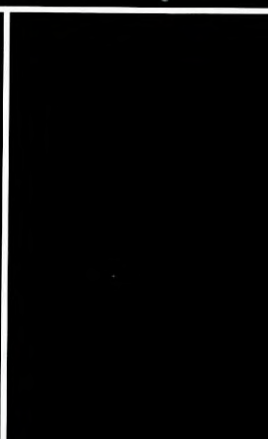
15

16

17

Folytatás a 31. oldalról!

„Egy 10x50-es binokulárral pásztáztam az eget, de azonnal kiszúrta a szememet a horizont felett három ujjnyira (kb. 4°) látszó sarló. Természetesen szabad szemmel is ragyogóan látszott. Mintegy 120°-ra becsültem az ív hosszát. Közvetlenül a sarló alatt több, a vörös különböző árnyalataiban játszó felhősáv volt. Rendkívüli volt a vékony sarlón látható több, a környezeténél szignifikánsan fényesebb, világos csomósodás.” (Beringer Pál és Beringer Zsolt, 1998. 02. 27., 18:00 KözEI)

„Alföldi sík vidéken, kiváló átlátszóságú ég mellett került sor az első ilyen jellegű megfigyelésemre. 18:01 KözEI-kor a Ny-i horizonthoz közel pillantottam meg a 23 óra 35 perces holdsarlót. Az objektum fokozatosan süllyedt, láthatósága egyre romlott, de húsz percig sikerült követni. 18:21 KözEI-kor — szem elől tévesztésekor — már majdnem elérte a látóhatárt.” (Rezsabek Nándor, 1998. 02. 27.)

„Átlagos légköri viszonyok mellett fogtam hozzá az észleléshez. Negyedórás keresgélés után, 17 óra 51 perckor sikerült megpillantanom a vékony holdsarlót 7x50-es binokulárral. Szabad szemmel 18 óra 02 perckor észleltem először. Ennek alapján 23 óra 36 perces a holdsarló kora. A kékes háttér előtt sárgás-vöröses színekben látszott. A szokásos 180°-os sarló helyett csak 145°-osnak becsültem.

100/1000-es Makszutow-Cassegrain távcsővel (40x) figyelve a sarló felületén számos fényes csomó és néhány kráter is látható volt. A terminátor vonala meglehetősen szabálytalan, az árnyékhátás miatt szakadozott vonalú volt. (Horváth Tibor, 1998. 02. 27.)

„Február 27-én már délután elkezdtem az előkészületeket a megfigyeléshez, ugyanis egész nap tiszta idő volt és úgy nézett ki, hogy estére is megmarad. A legkedvezőbb megfigyelőhelynek a házunk padlása ígérkezett. ... A keresésben segítségemre volt egy 10x50-es binokli. DCF óra, jegyzetomb, zseblámpa egészítette ki a felszerelésemet. Napnyugta előtt el is helyezkedtem, és ahogy a Nap fénye lecsökkent, a binoklival követtem. Egészen a horizontig látszott, majd hatalmas vörös krumpli formát öltve fokozatosan a látóhatár alá süllyedt. Ez után nem sokkal már elkezdtem keresni a Holdat, de a nagyon világos égbolt miatt még nem lehetett látni. Míg a sötétedésre vártam, elkezdtem a Ny-i irányban lévő légifolyosón közlekedő repülőgépeket követni a binoklival. ... Egy ilyen D-ről É felé tartó repülő követtem éppen, amikor váratlanul észrevettem kissé feljebb a sarlót. Ez 16:43-kor történt. Ekkor még a binoklival is nehezen látszott. Később, ahogy sötétebb lett, 17:08-kor már szabad szemmel is megpillantottam a hajszálvékony, sárgásfehér, kb. 100°–110°-os ívdarabot. A hamuszürke fény csak binoklival látszott, de nem valami meggyőzően. A Hold ekkor 18°-ra lehetett a horizont felett. ... Binoklival nézve a vékony íven semmilyen részletet nem lehetett látni, csak a sarló külső és belső ívének hullámzása volt megfigyelhető a légköri turbulencia miatt. Később a színe kezdett narancs-vörössé változni, majd el is tűnt 17:22 után.” (Busa Sándor, 1998. 02. 27.)

„18:55-kor, napnyugta után 3 percel éppen látható 19° magasan a 34:21 korú holdsarló. A Hold majdnem belevész a szürkületi égbe. Kb. 100° széles a függőlegesen álló szarvacska. 15 perc múlva már sejtethető a földfény is az addig 160°-ra nyílt sarlón. A közeli bolygók sajnos még nem látszanak. A Hold a horizonton már alig látszott, mivel elég szennyezett a horizonti légkör. (Zajáczy György, 1998. 03. 29.)

„...Tiszta idő volt, csak az ég alját fedte néhány fátyolfelhő. 17:05 UT-kor pillantottam meg először a vékony holdsarlót, amely kora ekkor újhold után 38:51 volt. A sarló íve kb. 110° volt és kb. 15° magasan helyezkedett el a horizont felett. Ahogy az ég sötétedett, láthatóvá vált a hamuszürke fény, és binokulárral kráterek váltak felismerhetővé a Hold észak- és délkeleti peremén. Az észlelést 18:00 UT-kor fejeztük be.” (Drávecz Ferenc és Drávecz László, 1998. 03. 29.)

„Az észlelést 1998. ápr. 27-én végeztem. Érdekessége, hogy nem direkt, hanem abszolút véletlenül történt. Este nyolc óra tájban kinéztem ötödik emeleti ablakunkon. Gyönyörű, derült ég fogadott. A Nap már vagy fél órája lement — nálunk a hegyek miatt korábban nyugszik —, de még elég világos volt. A nyugati égen hirtelen megláttam a vékony holdsarlót. Sajnos nem jegyeztem fel a pontos időpontot, de kb. 20 óra lehetett. Nagyon vékony sarló volt, úgyhogy elővettem az évkönyvet és megnéztem mikor volt újhold. Ekkor ért a meglepetés, mivel az évkönyv szerint ápr. 26-án 11:41 UT-kor, tehát előző nap délben. Nem akartam hinni a szememnek, hisz nem gondoltam, hogy ilyen fiatal Holdat fogok látni. E szerint a holdsarló kora 30:19 volt, amikor észrevettem. Ezután megnéztem 10x50-es binokulárral is. A Holdból egy vékony, kb. 140°-os ívdarab látszott. Gyönyörű volt. Az ég tiszta volt, így majdnem 9 óráig láttam, míg el nem tűnt az egyik domb mögött. (Dulichár Sándor)

„Éppen szállodám erkélyéről figyeltem az ébredező, hajnali Párizst, amikor a házak fölött megpillantottam a Hold vékonyka sarlóját. A néhány perces szemlélődés alatt látni véltem a hamuszürke fényt is. Sajnos öt percnél több idő nem állt rendelkezésemre, mivel tovább kellett utaznom. (ifj. Balogh Zoltán, 1998. 05. 24.)

„1998. 05. 27-én derült égnél 18:36 UT-kor pillantottam meg a holdsarlót szabad szemmel. Kb. 15°–16° magasan látszott a horizont felett, de hamuszürke fény nem volt eleinte megfigyelhető még 7x50-es binokulárral sem. Színe halvány sárgás, ívének hossza kb. 150°–155° volt. 19:02 UT-tól binokulárral sejtetővé vált a hamuszürke fény, majd pár perc múlva határozottan látszott. Az észlelést 19:33 UT-ig folytattam, amíg a szemközti fák el nem takarták előlem a sarlót. A Hold kora a megpillantásakor 46:04 volt újhold után.” (Horváth László István)

„1998. 06. 25-én holdsarló észlelést végeztem. 18:37 UT-kor kezdtem a megfigyelést. 18:42 UT-kor megpillantottam a Merkúrt egy fa lombja felett. Néhány perc múlva elvesztettem szem elől, mert belemert a horizontközeli felhőrétegbe. Hosszú keresés után 19:00 UT-kor pillantottam meg 12x40-es binokulárommal a sarlót. Hamarosan szabad szemmel is észrevettem. A sarló kora ekkor újhold után 39:10 volt. A holdsarló sajnos igen rosszul volt látható, mert a horizontot felhők borították. Ívének hossza kb. 100° volt és 3° magasan állt a horizont felett. A hamuszürke fényt lehetetlen volt megpillantani a légköri viszonyok miatt. A sarló láthatósága egyre romlott, és 19:04 UT-kor elvesztettem szem elől. (Drávecz László)

GYENIZSE PÉTER

Hirdetési díjaink

Hátsó borító:

1/1 oldal 25 000 Ft, 1/2 oldal 12 500 Ft

Belső borító és belső oldalak:

1/1 oldal 15 000 Ft, 1/2 oldal 7 500 Ft,

1/4 oldal 3 750 Ft, 1/8 oldal 1 875 Ft

Hirdetési díjaink az áfát nem tartalmazzák.

Nonprofit csillagászati hirdetéseket (pl. rendezvények) — egyzetetés alapján, korlátozott terjedelemben — díjmentesen közlünk.

Az MCSE-matricából további példányok rendelhetők:

1 db	35 Ft
2–3 db	30 Ft/db
4–10 db	25 Ft/db
11 db–	20 Ft/db

A rendelt tételek ellenértékét postabélyegben kérjük megküldeni az MCSE címére (1461 Budapest, Pf. 219.)!